Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2021, sp. zn. 32 Cdo 3443/2019, ECLI:CZ:NS:2021:32.CDO.3443.2019.3

Číslo: 33/2022

Právní věta:

Znalec (znalecký ústav), který již v řízení formuloval odborný názor vyvolávající pochybnosti soudu o správnosti (jiného) znaleckého posudku podaného v řízení, není jen proto vyloučen z podání revizního znaleckého posudku podle § 11 zákona č. 36/1967 Sb. (též podle § 14 odst. 1 ve spojení s § 17 o. s. ř.). Revizní znalecký posudek však nemůže podat, neboť není „jiným znalcem“ ve smyslu § 127 odst. 2 o. s. ř.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 11.05.2021

Spisová značka: 32 Cdo 3443/2019

Číslo rozhodnutí: 33

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Podjatost, Znalecký posudek

Předpisy: § 11 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb.
§ 127 odst. 2 o. s. ř.
§ 14 odst. 1 o. s. ř.
§ 17 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2616/2013, uveřejněný pod číslem 109/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013, uveřejněný pod číslem 38/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2277/2000

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2018, sp. zn. 32 Cdo 2884/2016

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2019, sp. zn.29 Cdo 558/2017

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3967/2019

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1290/2007

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1141/2015

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 3. 2016, sp. zn. 29 Cdo 4153/2015

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1124/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 33 Cdo 5121/2008

Nález Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. III. ÚS 3432/15, N 140/86 SbNU 399

Nález Ústavního soudu ze dne 12. 10. 2004, sp. zn. IV. ÚS 57/04, N 144/35 SbNU 37

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání žalovaného zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 5. 12. 2018, sp. zn. 2 Cmo 202/2015, a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. V řízení se žalobkyně domáhala vůči žalovanému zaplacení částky 12 152 393 Kč a směnečné odměny 40 508 Kč z titulu nezaplacené směnky vystavené žalovaným v K. dne 18. 7. 2011 na řad žalobkyně s doložkou bez protestu na částku 12 152 393 Kč splatnou dne 1. 10. 2012 u žalobkyně. Městský soud v Praze dne 22. 2. 2013 vydal směnečný platební rozkaz č. j. 56 Cm 27/2013-27, vůči němuž žalovaný podal námitky. Městský soud v Praze poté rozsudkem ze dne 25. 11. 2014, č. j. 56 Cm 27/2013-380, zrušil shora označený směnečný platební rozkaz v celém rozsahu (první výrok) a rozhodl o povinnosti žalobkyně k náhradě nákladů řízení žalovanému (druhý výrok) a státu (třetí výrok).

2. Soud prvního stupně po skutkové stránce vyšel ze zjištění, že směnka vystavená žalovaným dne 18. 7. 2011 označená č. 18/07/2011 obsahuje bezpodmínečný slib žalovaného zaplatit na řad žalobkyně bez protestu dne 1. 10. 2010 směnečnou sumu 12 152 393 Kč v místě placení na adrese žalobkyně. Směnka zajišťovala úhradu kupní ceny za dodávky podle dvou kupních smluv č. 1501104764 a č. 1501104760 uzavřených mezi společností R., a žalobkyní. Předmětem těchto kupních smluv (uzavřených žalobkyní jakožto prodávající a společností R., jakožto kupující) bylo dodání betonu v požadované kvalitě (či vlastnostech) dle jednotlivých objednávek kupujícího. Soud prvního stupně dále zjistil, že žalobkyně měla na základě uvedených kupních smluv dodat betonové směsi pro výstavbu drátkobetonových podlah na stavbě „LEGO K. FUTURE DEVELOPMENT“, na které společnost R., vystupovala jako subdodavatel. V halách SO 56 a 57 byly zjištěny vady podlahy (dutá místa, praskliny). Generální dodavatel stavby společnost M., a. s., přistoupila k vybourání a nové realizaci podlah za pomocí třetí osoby, přičemž uplatnila u společnosti R., nárok na náhradu škody ve výši 21 000 000 Kč (kromě dříve vznesených nároků na slevu z ceny díla ve výši 8 244 395,32 Kč a smluvní pokutu ve výši 11 777 707,60 Kč). Na základě dohody o narovnání ze dne 10. 1. 2013 se společnost R., zavázala společnosti M., a. s., uhradit částku 42 297 628,58 Kč. Žalobkyně vyzvala společnost R., k úhradě pohledávky ve výši 18 096 189 Kč odpovídající nedoplatkům kupních cen za dodání betonové směsi dle kupní smlouvy. Společnost R., v přesvědčení, že ke vzniku její škody došlo v důsledku vad betonové směsi dodané žalobkyní, vznesla dne 30. 7. 2012 vůči žalobkyni nárok na náhradu škody ve výši 20 172 102 Kč a tuto pohledávku započetla proti shora uvedené pohledávce žalobkyně a vyzvala žalobkyni k úhradě rozdílu. V řízení bylo sporné, zda žalobkyně dodala společnosti R., vadný beton či nikoli. K zjištění této skutečnosti provedl soud prvního stupně rozsáhlé dokazování výpověďmi svědků, listinnými důkazy (mimo jiné závěrečnou zprávou Fakulty

stavební Vysokého učení technického v B. ze dne 1. 11. 2012, výslechem doc. P. S. jako jednoho ze zpracovatelů této zprávy, expertní zprávou č. 120219J Kloknerova ústavu Českého vysokého učení technického v P., dále jen „Klokner̊v ústav“, ze dne 26. 8. 2012, posudky doc. Ing. J. D., CSc. č. 528/17/2012 a č. 553/3/2013 a jeho výslechem), znaleckým posudkem Ing. T. H. č. 639-32-2013 a znaleckým posudkem Fakulty chemické, Centra materiálového výzkumu Vysokého učení technického v B. (dále jen „FCH VUT B.“), který soud vyžádal, včetně výslechu zástupce tohoto ústavu. Zabýval se vzájemnými rozpory mezi těmito důkazy a dospěl k závěru, že žalobkyní dodaná betonová směs byla vadná. Vyšel přitom zejména ze zjištění znaleckého posudku posledně jmenovaného, který korespondoval se závěry znalce Ing. H., naopak závěry expertní zprávy Kloknerova ústavu měl za vyvrácené dalšími provedenými důkazy a neshledal důvod pro zadání revizního znaleckého posudku, jehož vypracování navrhla žalobkyně.

3. Na podkladě těchto skutkových zjištění soud prvního stupně konstatoval, že společnosti R., vznikla majetková újma, jež je v příčinné souvislosti s porušením povinnosti žalobkyně. Uzavřel, že v důsledku započtení došlo k zániku pohledávky žalobkyně vůči této společnosti, a proto žalovaný, jenž vystavil předmětnou blankosměnku k zajištění pohledávek žalobkyně vůči této společnosti, není povinen směnku znějící na směnečnou sumu ve výši 12 152 393 Kč žalobkyni uhradit.

4. Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným rozhodnutím změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že směnečný platební rozkaz ponechal v platnosti (výrok I), a rozhodl o povinnosti žalovaného a vedlejší účastnice zaplatit společně a nerozdílně žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku 3 141 480,50 Kč a 4 291,44 EUR (výrok II) a státu na náhradě nákladů řízení částky 267 692,50 Kč a 20 328 Kč (výroky III a IV).

5. Odvolací soud zčásti vycházel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a zčásti dokazování sám doplnil. Žalobkyně v průběhu odvolacího řízení předložila k důkazu revizní znalecký posudek zpracovaný Kloknerovým ústavem č. 863/2015/1500J068 ze dne 26. 10. 2015 a znalecký posudek téhož ústavu č. 864/2015/1500J069 ze dne 30. 6. 2015. Druhý jmenovaný posudek odvolací soud nepovažoval za revizní znalecký posudek, měl jej za nepřípustnou novou skutečnost v odvolacím řízení a dokazování jím neprováděl. Dále žalobkyně odvolacímu soudu předložila znalecký posudek č. 20-10/2015 Technického a skúšobného ústavu stavebného, n. o., B. (dále jen „TSÚS B.“) ze dne 29. 9. 2015, Doplněk č. 1 k tomuto znaleckému posudku a revizní znalecký posudek téhož ústavu č. 10-11/2015 ze dne 23. 9. 2015. Žalovaný vznesl námitku podjatosti znalců Kloknerova ústavu. Odvolací soud usnesením ze dne 18. 1. 2018, č. j. 2 Cmo 202/2015-885, rozhodl tak, že Klokner̊v ústav není vyloučen z podání revizního znaleckého posudku v této věci. Žalovaný nadále považoval Klokner̊v ústav (a jeho znalce) za podjatý a vyloučený z podání revizního znaleckého posudku a navrhl, aby bylo odvolacím soudem doplněno dokazování o zpracování dalšího revizního znaleckého posudku (nezávislým ústavem – Českým vysokým učením technickým v P., Fakultou stavební). Tomuto návrhu odvolací soud nevyhověl, neboť po provedení důkazu revizními znaleckými posudky a výslechu jednoho ze zpracovatelů revizního znaleckého posudku Kloknerova ústavu doc. Ing. J. K., Ph.D., neměl o příčinách vzniku poruch drátkobetonových podlah pochybnosti, současně takto navrhovaný posudek považoval za novou skutečnost uplatněnou v odvolacím řízení v rozporu s ustanovením § 205a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „o. s. ř.“). Odvolací soud uzavřel, že výše citovanými důkazy byly vyvráceny závěry znaleckého posudku FCH VUT B., Závěrečné zprávy Fakulty stavební Vysokého učení technického v B. ze dne 1. 11. 2012 a předběžného znaleckého posudku Ing. T. H. č. 639-32-2013, ve kterých byly prezentovány shodné závěry jako v posudku FCH VUT B., které poukazovaly na pochybení na straně žalobkyně. Podle odvolacího soudu tak bylo revizními znaleckými posudky jednoznačně prokázáno, že žalobkyní dodaná betonová směs nebyla vadná.

6. Na podkladě těchto zjištění odvolací soud dovodil, že společnost R., neměla vůči žalobkyni pohledávku, kterou by mohla započíst. Jelikož pohledávka žalobkyně nemohla započtením zaniknout,

byla žalobkyně podle vyplňovacího prohlášení oprávněna doplnit do blankosměnky datum splatnosti a směnečný peníz a žalovaný jako výstavce směnky vlastní byl povinen při splatnosti směnečný peníz uhradit. Výše směnečného peníze přitom sama o sobě nebyla mezi účastníky sporná.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

7. Proti rozsudku odvolacího soudu, výslovně v celém rozsahu, podal žalovaný dovolání, jehož přípustnost spatřuje v tom, že napadený rozsudek závisí na vyřešení otázek, zda „1) je znalec, který by měl v revizním znaleckém posudku revidovat vlastní závěry a odborné názory, vyloučen z podání tohoto revizního znaleckého posudku, 2) může odvolací soud na základě důkazů provedených v odvolacím řízení dospět k jiným skutkovým zjištěním, než ke kterým dospěl soud prvního stupně, a z tohoto důvodu změnit rozhodnutí soudu prvního stupně, aniž by znovu provedl důkazy provedené před soudem prvního stupně, 3) může odvolací soud na základě důkazů provedených v odvolacím řízení dospět k jiným skutkovým zjištěním, než ke kterým dospěl soud prvního stupně, k jinému právnímu posouzení, než ke kterému dospěl soud prvního stupně, a z tohoto důvodu změnit rozhodnutí soudu prvního stupně, aniž by účastníky seznámil se svým právním názorem a vyzval účastníka ve smyslu ustanovení § 118a občanského soudního řádu“. První otázku považuje žalovaný za dosud neřešenou v rozhodovací praxi dovolacího soudu a při řešení zbylých dvou otázek se podle něj odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe. Namítá nesprávné právní posouzení věci a navrhuje, aby Nejvyšší soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

8. K první otázce žalovaný poukazuje na to, že žalobkyně v průběhu řízení před soudem prvního stupně předložila expertní zprávu Kloknerova ústavu č. 120219J KÚ ze dne 26. 8. 2012, jejímiž autory jsou Ing. V. V., CSc., a doc. Ing. J. K., Ph.D., a kterou soud prvního stupně provedl k důkazu a hodnotil její závěry, přičemž odborné závěry Kloknerova ústavu ve prospěch žalobkyně byly prezentovány v řízení před soudem prvního stupně také ve vyjádření Kloknerova ústavu ke konzistenci betonové směsi označené C20/25 XC1 S3 ze dne 31. 10. 2014, které je rovněž podepsáno doc. Ing. J. K., Ph.D. V odvolacím řízení poté žalobkyně předložila revizní znalecký posudek zpracovaný Kloknerovým ústavem (také další znalecký posudek zpracovaný tímto ústavem), v jehož zadání bylo mimo jiné posouzení (revize) znaleckých posudků a zpráv vydaných v průběhu zjišťování příčin poruchy podlahy. Žalovaný přitom zdůrazňuje, že autory revizního znaleckého posudku jsou doc. Ing. J. K., Ph.D., a Ing. M. R., a jednou ze zpráv, jež měla být podle zadání předmětem revizního posouzení, je právě zpráva samotného Kloknerova ústavu vypracovaná doc. Ing. J. K., Ph.D., která je v rozporu se závěry znaleckého posudku FCH VUT v B., jehož vypracování zadal soud prvního stupně. Žalovaný podrobně argumentuje ve prospěch názoru, že znalci Kloknerova ústavu proto měli být ve smyslu § 11 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (zrušeného ke dni 1. 1. 2021), vyloučeni z podání revizního znaleckého posudku pro jejich poměr k věci. Podle žalovaného je nepřípustné, aby znalec v (revizním) znaleckém posudku revidující své vlastní závěry nebyl z podání takového posudku vyloučen pro pochybnosti o jeho nepodjatosti. Podotýká, že smysl revizního znaleckého zkoumání v občanském soudním řízení by se vytratil, pokud by účastníci mohli v řízení předkládat „revizní“ znalecké posudky zpracované stejnými znalci. Má za to, že nesprávné právní posouzení této otázky mělo za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, neboť odvolací soud své závěry založil prakticky jen na znaleckém posudku Kloknerova ústavu. Je podle něj zřejmé, že „revizní znalecký posudek, jehož předmětem je revizní posouzení expertní zprávy, vypracované znalci stejného znaleckého ústavu, jehož znalci zpracovávali revizní znalecký posudek, nemůže být v řízení způsobilým důkazem, neboť u těchto znalců je dána důvodná pochybnost o jejich nepodjatosti a jsou proto z podání znaleckého posudku vyloučeni“. Zdůrazňuje, že (v principu) shodnou situaci řešil Nejvyšší soud ČSR v trestní věci v rozhodnutí ze dne 23. 1. 1984, sp. zn. 5 To 1/84. Ohledně nezpůsobilosti znaleckého posudku vypracovaného vyloučeným znalcem jako důkazu,

na jehož základě by bylo možné učinit skutková zjištění soudu, přitom poukazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 17. 7. 2014, sp. zn. 21 Cdo 2616/2013, uveřejněný pod č. 10/2014 Sb. rozh. obč. (správně uveřejněný pod číslem 109/2014 Sb. rozh. obč., dále jen „R 109/2014“).

9. Ve vztahu ke druhé otázce žalovaný vytýká odvolacímu soudu, že se odchýlil od judikatury Nejvyššího soudu (současně cituje i nálezy Ústavního soudu) reprezentované rozsudky ze dne 12. 4. 2017, sp. zn. 22 Cdo 5421/2016, a ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 33 Cdo 5121/2008 (jež jsou veřejnosti dostupné – stejně jako dále citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu – na http://www.nsoud.cz), pokud nezopakoval dokazování, na základě kterého soud prvního stupně dospěl ke svým skutkovým zjištěním, a pouze na základě žalobkyní doplněných znaleckých posudků dospěl ke skutkovým zjištěním zcela opačným. Hodnotil tak důkazy provedené před soudem prvního stupně (mezi kterými nebyly „jen“ znalecké posudky, ale i výpovědi znalců a svědecké výpovědi) jinak než soud prvního stupně bez toho, že by jediný z těchto důkazů provedl. Je také přesvědčen, že odvolací soud nemohl provést důkaz revizním znaleckým posudkem, aniž by předtím měl pochybnosti o správnosti znaleckého posudku. Aby však mohl vůbec získat pochybnosti o správnosti znaleckých posudků provedených před soudem prvního stupně, musel by podle žalovaného nejprve tyto znalecké posudky znovu číst a znovu provést důkaz výslechy znalců.

10. Ke třetí otázce žalovaný namítá, že odvolací soud řízení zatížil vadou, pokud v průběhu odvolacího řízení nesdělil účastníkům jakýkoliv právní názor na danou věc (nesplnil svou procesní povinnost podle § 118a o. s. ř.), neuvedl, k jakým skutkovým zjištěním dospěl na základě důkazů provedených v odvolacím řízení, a nedal žalovanému možnost se k odlišnému skutkovému a právnímu posouzení věci odvolacím soudem vyjádřit, tj. nedal mu možnost učinit návrhy na doplnění dokazování směřující k prokázání konkrétních skutkových tvrzení. Tvrdí tak porušení zásady předvídatelnosti soudních rozhodnutí, čímž podle něj odvolací soud porušil právo na spravedlivý proces a odchýlil se od nálezů Ústavního soudu ze dne 19. 4. 2016, sp. zn. III. ÚS 3317/15, a ze dne 22. 7. 2010, sp. zn. II. ÚS 762/10.

11. Žalobkyně navrhuje dovolání odmítnout, neboť žalovaný nevymezil v dovolání dovolací důvod. Jeho argumentace je podle ní vztažena toliko k přípustnosti dovolání. Dále poukazuje na to, že žalovaný tvrdí existenci vad řízení, které podle rozhodovací praxe dovolacího soudu nemohou založit přípustnost dovolání, že nesprávně interpretoval průběh řízení, neboť Kloknerův ústav v předmětném znaleckém posudku nerevidoval svoje vlastní závěry. Otázku vymezenou žalovaným považuje za hypotetickou, která pro posouzení přípustnosti dovolání nemá žádný význam, neboť obsah předmětného revizního znaleckého posudku byl jiný. Ve vztahu k druhé otázce poznamenává, že odvolací soud nevycházel ze znaleckých posudků, které byly provedeny před soudem prvního stupně, neboť pochyboval o jejich věcné správnosti, přičemž revizní znalecké posudky tuto věcnou nesprávnost prokázaly. Zdůraznila, že odvolací řízení nesupluje řízení před soudem prvního stupně, a vyslovila přesvědčení, že odvolací soud nebyl povinen provést dokazování znaleckými posudky, kterými prováděl dokazování soud prvního stupně. Žalobkyně též nepovažuje právní závěry odvolacího soudu ani jeho skutková zjištění za překvapivé, neboť prováděním revizních znaleckých posudků dal odvolací soud najevo, že ke znaleckému dokazování v prvoinstančním řízení má výhrady.

III.
Přípustnost dovolání

12. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 2. 2019 (srov. čl. II bod 1 zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony a čl. IV a XII zákona č. 287/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony).

13. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

14. Přípustnost dovolání podle § 237 o. s. ř. nemohou založit druhá ani třetí otázka, neboť takové otázky odvolací soud neřešil. Prostřednictvím této argumentace žalovaný fakticky namítá vady řízení před odvolacím soudem, které však samy o sobě nejsou způsobilým dovolacím důvodem a přípustnost dovolání založit nemohou. K vadám řízení dovolací soud přihlédne pouze v případě přípustného dovolání (srov. § 242 odst. 3 větu druhou o. s. ř.).

15. Spatřuje-li navíc žalovaný ve vztahu ke třetí otázce přípustnost dovolání též v rozporu s judikaturou Ústavního soudu a v porušení práva na spravedlivý proces (v porušení zásady předvídatelnosti soudních rozhodnutí), nelze jeho námitkám přisvědčit. Z průběhu řízení je zjevné, že rozhodnutí odvolacího soudu nebylo překvapivé, neboť již z rozhodnutí soudu prvního stupně bylo zřejmé, že právní posouzení věci je závislé na zjištění skutečnosti, zda žalobkyní dodaná betonová směs byla vadná či nikoliv. K této skutečnosti se strany vyjadřovaly i v průběhu odvolacího řízení, neboť žalobkyně v odvolání rozporovala právě skutkový závěr soudu prvního stupně, podle kterého jí dodávaná betonová směs byla vadná, a navrhovala provedení revizních znaleckých posudků, kterými hodlala prokázat, že o vadnou směs nešlo. Pokud takové důkazy odvolací soud v průběhu odvolacího řízení provedl (účastníkům dal též možnost se k jejich obsahu vyjádřit), zabýval se rozhodnými skutečnostmi, jejichž posuzování pro žalovaného nemohlo být nové a překvapivé a muselo mu být též zřejmé, jakým způsobem případně takové rozhodné skutečnosti mohou ovlivnit právní posouzení věci. Ačkoliv žalovaný v dovolání namítal, že mu nebylo umožněno učinit návrhy na doplnění dokazování, z obsahu spisu je zřejmé, že v návaznosti na takto provedené důkazy navrhl provedení dalšího revizního posudku, a tedy měl možnost důkazní návrhy činit. Postup odvolacího soudu tedy byl v tomto směru souladný s odkazovanou rozhodovací praxí Ústavního soudu. V situaci, kdy rozhodnutí odvolacího soudu nebylo založeno na závěru o neunesení důkazního břemene (odvolací soud měl skutkový stav ohledně kvality betonové směsi dodané žalobkyní za zjištěný), jsou nepřípadné též námitky týkající se absence poučení podle § 118a o. s. ř. odvolacím soudem.

16. Nejvyšší soud však shledal dovolání přípustným pro řešení otázky, zda je znalec, který by měl v revizním znaleckém posudku revidovat vlastní závěry a odborné názory, vyloučen z podání tohoto revizního znaleckého posudku (tj. zda může takový posudek podat), neboť tato otázka v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu dosud nebyla vyřešena. Jedná se přitom o otázku, která je pro napadené rozhodnutí určující, neboť odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí při vypořádání se s námitkami žalovaného vznesenými v průběhu odvolacího řízení vycházel z toho, že Kloknerův ústav, jehož odborné názory byly prezentovány již v řízení před soudem prvního stupně, mohl podat revizní znalecký posudek.

IV.
Důvodnost dovolání

17. Dovolání je důvodné.

18. Podle § 127 o. s. ř. závisí-li rozhodnutí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, vyžádá soud u orgánu veřejné moci odborné vyjádření. Jestliže pro složitost posuzované otázky takový postup není postačující nebo je-li pochybnost o správnosti podaného odborného vyjádření, ustanoví soud znalce. Soud znalce vyslechne; znalci může také uložit, aby posudek vypracoval písemně. Je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek. Místo výslechu

znalce může se soud v odůvodněných případech spokojit s písemným posudkem znalce (odstavec 1). Je-li pochybnost o správnosti posudku nebo je-li posudek nejasný nebo neúplný, je nutno požádat znalce o vysvětlení. Kdyby to nevedlo k výsledku, soud nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem (odstavec 2). Ve výjimečných, zvlášť obtížných případech, vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení, může soud ustanovit k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost (odstavec 3).

19. Podle § 17 o. s. ř. o tom, zda je vyloučen zapisovatel nebo jiný zaměstnanec soudu, jakož i znalec nebo tlumočník, rozhoduje předseda senátu; ustanovení § 14 odst. 1, § 15, § 15a odst. 1 a 3 a § 16 odst. 3 platí přiměřeně. Proti jeho usnesení není přípustný opravný prostředek.

20. Podle § 14 odst. 1 o. s. ř. jsou soudci a přísedící vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti.

21. Podle § 11 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb. znalec nesmí podat posudek, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti.

22. Jak Nejvyšší soud poznamenal již v rozsudku ze dne 29. 3. 2000, sp. zn. 30 Cdo 2277/2000, institut vyloučení soudců, stejně tak jako jiných pracovníků soudu a dále znalců, tlumočníků, resp. notářů jako soudních komisařů, je zahrnut do úpravy občanského soudního řádu především v zájmu uplatnění zásady rovnosti účastníků v řízení. Je nepochybné, že obdobně požadavku, aby v řízení jednal a rozhodoval nepodjatý soudce, který není v žádném osobním vztahu k účastníkům a k jejich zástupcům a který není nikterak zainteresován na výsledku řízení, odpovídá, že tyto požadavky se uplatní i u osob vyjmenovaných v ustanovení § 17 o. s. ř., jejichž vliv na průběh řízení může být podle okolností značný. To platí pochopitelně v plném rozsahu též v případě znalců.

23. V R 109/2014 poté Nejvyšší soud vyložil, že „samozřejmý požadavek na znalecký posudek spočívá v tom, že musí být zpracován znalcem, u něhož nejsou pochybnosti o jeho nepodjatosti. V případě, že lze mít pro poměr znalce k věci, k soudu, k účastníkům řízení nebo jejich zástupcům pochybnost o nepodjatosti znalce, je znalec vyloučen z podání znaleckého posudku, neboť nemůže posoudit skutečnosti, k nimž je třeba odborných znalostí, objektivně a nezaujatě“ (srov. též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 1. 2018, sp. zn. 32 Cdo 2884/2016). V rozsudku ze dne 27. 2. 2019, sp. zn. 29 Cdo 558/2017, pak Nejvyšší soud konstatoval, že znalecký posudek podaný vyloučeným znalcem není způsobilým důkazem, na základě kterého by bylo možné učinit skutková zjištění soudů. Ke skutečnostem, pro které je znalec vyloučen, soud přihlíží kdykoliv za řízení.

24. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 26. 11. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3967/2019, samotná skutečnost, že stejný znalec zpracoval pro účastníka řízení v minulosti odborné vyjádření (byť v totožné věci), nemůže bez dalšího znamenat jeho vyloučení z podání znaleckého posudku.

25. Z výše citované rozhodovací praxe dovolacího soudu tedy vyplývá, že znalec (znalecký ústav) je vyloučen z podání znaleckého posudku, pokud je podle § 11 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb. (též podle § 14 odst. 1 ve spojení s § 17 o. s. ř.) důvod pochybovat o jeho nepodjatosti pro jeho poměr k věci, k účastníkům řízení nebo k jejich zástupcům, příp. k orgánům provádějícím řízení. Důvod pro vyloučení znalce z podání znaleckého posudku však nemůže spočívat pouze v tom, že znalec již dříve na základě podnětu účastníka řízení v dané věci vyjádřil svůj odborný názor. Posouzení určitých skutečností znalcem na základě jeho odborných znalostí je totiž účelem znaleckého posudku a samotné předchozí vyjádření takových odborných závěrů učiněné na podnět některého z účastníků řízení neznamená existenci poměru k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům či k jejich

zástupcům zakládajícího pochybnost o jeho nepodjatosti. Znalecký posudek podaný takovým znalcem (znaleckým ústavem) tedy může být způsobilým důkazem, na základě kterého lze v řízení činit skutková zjištění. Z těchto závěrů lze vycházet i ve vztahu k posouzení otázky vyloučení znalce (znaleckého ústavu) z podání revizního znaleckého posudku.

26. Pro komplexní posouzení otázky, zda znalec, který již dříve prezentoval v řízení své závěry, může podat revizní znalecký posudek, však je třeba přihlédnout k odlišnostem revizního znaleckého posudku vyplývajícím z § 127 odst. 2 o. s. ř.

27. Znalec (znalecký ústav) podávající revizní znalecký posudek zkoumá správnost posuzovaného znaleckého posudku zejména z hlediska metodologie či obecně správnosti zvoleného postupu, který vedl k příslušnému odbornému závěru. Z ustanovení § 127 odst. 2 o. s. ř. vyplývá, že předpokladem pro nařízení vypracování revizního znaleckého posudku (či pro provedení důkazu znaleckým posudkem předloženým podle § 127a o. s. ř. některým z účastníků řízení a splňujícím náležitosti revizního znaleckého posudku, na který se pohlíží stejně jako na revizní znalecký posudek vyžádaný soudem – srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013, uveřejněný pod číslem 38/2014 Sb. rozh. obč.) je pochybnost soudu o správnosti v řízení již podaného znaleckého posudku či jeho nejasnost a neúplnost, a to tehdy, nepodaří-li se tuto pochybnost (příp. nejasnost či neúplnost) odstranit prostřednictvím vysvětlení znalce (zpravidla jeho výslechem). Pochybnosti o správnosti podaného znaleckého posudku přitom mohou být vyvolány nejen na základě jiného znaleckého posudku obsahujícího odlišné závěry, ale též na základě listinného důkazu, na který nelze nahlížet jako na znalecký posudek, avšak jeho obsah je způsobilý takovou pochybnost založit (posudek, vyjádření, expertní zpráva apod. nesplňující náležitosti vyžadované v § 127a o. s. ř.). Vždy bude záležet na konkrétní situaci a na úvaze soudu, zda (po slyšení znalce či obou znalců v případě rozporných závěrů dvou znaleckých posudků) bude mít pochybnosti za odstraněné (srov. například usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1290/2007, ze dne 19. 6. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1141/2015, či ze dne 17. 3. 2016, sp. zn. 29 Cdo 4153/2015).

28. Z dikce ustanovení § 127 odst. 2 o. s. ř. vyžadující přezkum (vypracování revizního znaleckého posudku) „jiným znalcem“ zřetelně vyplývá, že v případě revizního znaleckého posudku je kromě obecného požadavku nestrannosti (nepodjatosti) znalce ve smyslu § 11 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb. (obdobně podle § 14 odst. 1 ve spojení s § 17 o. s. ř.) kladen důraz též na nezávislost takového přezkumu ve vztahu k dosavadnímu znaleckému zkoumání. Úkolem revizního znaleckého posudku je tedy nejen nestranné, ale též nezávislé posouzení odborných závěrů, které již byly v řízení prezentovány a o jejichž správnosti má soud i po slyšení znalce (znalců) pochybnosti, přičemž garancí nezávislosti je skutečnost, že přezkum bude proveden jiným, dosud ve věci nezainteresovaným znalcem (znaleckým ústavem).

29. O nezávislé posouzení jiným znalcem ve smyslu § 127 odst. 2 o. s. ř. se zjevně nemůže jednat v případě, pokud by znalcem (znaleckým ústavem), který má vypracovat revizní znalecký posudek, měl být znalec (znalecký ústav), který podal znalecký posudek, o jehož správnosti existují dosud neodstraněné pochybnosti soudu. Za „jiného znalce“ ve smyslu § 127 odst. 2 o. s. ř. však nelze považovat ani znalce (znalecký ústav), jehož odborné závěry prezentované v průběhu řízení tyto pochybnosti soudu vyvolaly. I tento znalec (znalecký ústav) by se v revizním znaleckém posudku fakticky nemohl vyhnout přezkumu správnosti vlastních postupů a závěrů (vzájemné konfrontaci s obsahem jiného znaleckého posudku), měl-li by naplnit účel revizního znaleckého posudku spočívající v odstranění vzniklých pochybností (příp. vzájemných rozporů). Nelze rozumně předpokládat, že znalec (znalecký ústav), který za užití vlastních metod a postupů již dospěl k výsledku zpochybňujícímu metody, postupy či výsledky znaleckého posudku podaného v řízení, bude poté schopen nezávisle přezkoumat jejich správnost, resp. že bude schopen odhalit své případné vlastní pochybení, či ochoten se od svých dosavadních závěrů odchýlit, byť nebude důvod pochybovat o jeho nestrannosti (nepodjatosti) ve vztahu k účastníkům řízení nebo jeho výsledku. Ostatně takový

přezkum by odporoval i obecně akceptovaným pravidlům vědeckého výzkumu, neboť je jen stěží myslitelné, aby si kupříkladu vědec sám recenzoval své vlastní odborné závěry. Uvedené přitom z logiky věci platí bez ohledu na to, jakou formou se v řízení znalec (znalecký ústav), jež by měl podat revizní znalecký posudek, k věci již odborně vyjadřoval, tj. zda tak učinil formou znaleckého posudku, či prostřednictvím kupříkladu expertní zprávy, jež nesplňuje náležitosti stanovené v § 127a o. s. ř. Ani takový znalec (znalecký ústav) tudíž k podání revizního znaleckého posudku nemůže být povolán, avšak z důvodu, že nesplňuje zákonný předpoklad, že je „jiným znalcem“ ve smyslu § 127 odst. 2 o. s. ř.

30. Lze tedy uzavřít, že znalec (znalecký ústav), který již v řízení prezentoval svůj odborný názor vyvolávající pochybnosti soudu o správnosti znaleckého posudku podaného v řízení za účelem posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, není jen proto vyloučen z podání revizního znaleckého posudku podle § 11 zákona č. 36/1967 Sb. (též podle § 14 odst. 1 ve spojení s § 17 o. s. ř.). Revizní znalecký posudek však nemůže podat, neboť není „jiným znalcem“ ve smyslu § 127 odst. 2 o. s. ř.

31. V případě, že účastník řízení předloží soudu znalecký posudek, jenž splňuje předpoklady stanovené v § 127a o. s. ř., podaný znalcem (znaleckým ústavem) výše uvedeným jako „revizní“ znalecký posudek, soud na tento posudek nemůže pohlížet jako na znalecký posudek revizní ve smyslu § 127 odst. 2 o. s. ř. To však soudu nebrání, aby k němu přistupoval jako ke znaleckému posudku, jehož obsah může dále zpochybnit správnost závěrů v řízení již podaného znaleckého posudku, a aby se pokusil tyto pochybnosti (vzájemné rozpory) odstranit výslechem obou znalců, příp. aby rozhodl o přezkoumání dalším znalcem podle § 127 odst. 2 o. s. ř., pokud pochybnosti (vzájemné rozpory) ani tímto způsobem neodstraní.

32. V projednávané věci se z odůvodnění napadeného rozhodnutí podává, že úkolem Kloknerova ústavu při podání revizního znaleckého posudku č. 863/2015/1500J068 ze dne 26. 10. 2015 bylo mimo jiné „vyjádřit se k jednotlivým tvrzením ve zprávách a posudcích FCH VUT B. vs. doc. D. vs. Kloknerův ústav vs. Ing H.“. Z obsahu tohoto revizního znaleckého posudku je pak zřejmé, že Kloknerův ústav se v něm sice výslovně nevyjadřoval k závěrům své expertní zprávy č. 120219J KÚ ze dne 26. 8. 2012, jejímiž autory byli Ing. V. V., CSc. a doc. Ing. J. K., Ph.D., a kterou k důkazu provedl soud prvního stupně, avšak vyjadřoval se mimo jiné k expertní zprávě č. 120188J – Posouzení kvality vybraných úseků drátkobetonové podlahy, LEGO K. z 14. 6. 2012, jejímž autorem byl Ing. V. V., CSc. (jeden z autorů expertní zprávy Kloknerova ústavu č. 120219J) a ze které expertní zpráva Kloknerova ústavu č. 120219J vycházela. Jedním z podkladů, ze kterých v revizním znaleckém posudku Kloknerův ústav vycházel, byl také jeho vlastní znalecký posudek č. 864/2015/1500J069 ze dne 30. 6. 2015.

33. Expertní zpráva Kloknerova ústavu č. 120219J provedená k důkazu před soudem prvního stupně obsahovala podle zjištění soudů obou stupňů odborné závěry odlišné od těch, k nimž dospěl znalecký ústav FCH VUT B. ve znaleckém posudku, který v řízení vyžádal soud prvního stupně. Soud prvního stupně se v odůvodnění svého rozsudku těmito odlišnými závěry zabýval a podle jeho hodnocení nezakládaly pochybnost o správnosti znaleckého posudku FCH VUT B. Oproti tomu odvolací soud přisvědčil námitce žalobkyně, že posudky a odborné zprávy předložené účastníky (tj. včetně expertní zprávy Kloknerova ústavu č. 120219J) dospívají ke zcela odlišným závěrům o vadnosti betonové směsi a příčinách zjištěných „vad“ podlah, s nimiž se soud prvního stupně dostatečně nevypořádal, a z tohoto důvodu provedl k důkazu revizní znalecký posudek Kloknerova ústavu č. 863/2015/1500J068 navržený žalobcem v průběhu řízení před soudem prvního stupně a předložený v průběhu odvolacího řízení, z něhož následně při hodnocení důkazů také jako z revizního znaleckého posudku vycházel.

34. Ačkoliv je správný závěr odvolacího soudu, že Kloknerův ústav není vyloučen z podání revizního znaleckého posudku podle § 11 zákona č. 36/1967 Sb. (též podle § 14 odst. 1 ve spojení s § 17 o. s. ř.)

z důvodu, že již ve věci vyjádřil své odborné závěry zpochybňující závěry znaleckého posudku FCH VUT B., nelze vzhledem k výše uvedenému považovat za správný jeho závěr, že Kloknerův ústav ve věci mohl podat revizní znalecký posudek podle § 127 odst. 2 o. s. ř., neboť je zjevné, že také zpochybňující závěry vyslovené tímto ústavem v expertní zprávě č. 120219J vyvolaly pochybnost odvolacího soudu o správnosti znaleckého posudku FCH VUT B. (z důvodu vzájemných odlišností), a tedy uvedený znalecký ústav nemohl být považován za „jiného znalce“ ve smyslu § 127 odst. 2 o. s. ř.

35. Za situace, kdy bylo dovolání shledáno přípustným, se Nejvyšší soud ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř. dále zabýval případnou existencí zmatečnostních vad uvedených v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., případně jiných vad řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

36. Z výše citované rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (usnesení ze dne 17. 6. 2008, sp. zn. 22 Cdo 1290/2007, ze dne 19. 6. 2015, sp. zn. 23 Cdo 1141/2015, a ze dne 17. 3. 2016, sp. zn. 29 Cdo 4153/2015) vyplývá, že k provedení revizního znaleckého posudku, tj. k přezkumu znaleckého posudku jiným znalcem či znaleckým ústavem, může soud přistoupit jen v případě, že se mu nepodaří odstranit pochybnosti o správnosti znaleckého posudku, případně rozpory mezi dvěma znaleckými posudky po slyšení znalce (obou znalců). Soud prvního stupně po slyšení zástupce znaleckého ústavu FCH VUT B. pochybnosti o správnosti tohoto posudku neměl a rozpor s jinými odbornými závěry prezentovanými v řízení neshledával. Odvolací soud proto pochybil, přistoupil-li za této situace k provedení „revizního“ znaleckého posudku Kloknerova ústavu a revizního znaleckého posudku TSÚS Bratislava pro vzájemné rozpory znaleckého posudku FCH VUT B. s posudky a odbornými zprávami předloženými účastníky řízení, aniž se předtím pokusil takové rozpory odstranit prostřednictvím slyšení znalců.

37. Lze přisvědčit též námitce žalovaného, že odvolací soud zatížil řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci i tím, že v uvedené situaci, kdy měl oproti závěrům soudu prvního stupně za to, že důkazy provedené v řízení před soudem prvního stupně zakládají rozpornost odborných závěrů o příčinách poruch betonových podlah na předmětné akci, a kdy na základě vlastního dokazování provedeného „revizním“ znaleckým posudkem Kloknerova ústavu, výslechem jeho zástupce a revizním znaleckým posudkem TSÚS B. dospěl ke skutkovému závěru o bezvadnosti betonové směsi dodané žalobkyní, který byl odlišný od skutkového závěru, ze kterého vycházel soud prvního stupně, aniž by též zopakoval dokazování k této skutečnosti provedené soudem prvního stupně (srov. § 213 odst. 2 o. s. ř.). Soud prvního stupně přitom nevycházel pouze z obsahu listinných důkazů a znaleckého posudku FCH VUT B., ale hodnotil též výpovědi svědků a zástupce znaleckého ústavu. Odvolací soud si tak pro svůj odlišný skutkový závěr nezjednal rovnocenné podklady a postupoval v rozporu se zásadou bezprostřednosti, čímž porušil též právo žalovaného na soudní ochranu ve smyslu čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (k tomu z četné rozhodovací praxe srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2009, sp. zn. 33 Cdo 5121/2008, nebo nálezy Ústavního soudu ze dne 8. 8. 2017, sp. zn. III. ÚS 3432/15, a ze dne 12. 10. 2004, sp. zn. IV. ÚS 57/04).

38. Odvolací soud také pochybil, pokud neprovedení důkazu dalším revizním znaleckým posudkem navrhovaným žalovaným a znaleckým posudkem Kloknerova ústavu č. 864/2015/1500J069 předloženým v průběhu odvolacího řízení žalobkyní k dalšímu zpochybnění závěrů znaleckého posudku FCH VUT B. odůvodnil (mimo jiné) tím, že šlo o nepřípustné nové skutečnosti uplatněné v odvolacím řízení v rozporu s ustanovením § 205a o. s. ř. Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 12. 8. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1124/2014, navázal na dřívější judikatorní závěry (v uvedeném rozsudku citované), podle kterých hodlá-li účastník řízení prosazovat právně významnou skutečnost, k jejímuž posouzení je třeba odborných znalostí, splní svou důkazní povinnost již tím, že k prokázání oné skutečnosti označí důkaz znaleckým posudkem. Na základě důkazního návrhu účastníka na vypracování znaleckého posudku tudíž soud nechá vypracovat nejen požadovaný znalecký posudek, ale v případě

pochybností o jeho správnosti též revizní znalecký posudek. Návrh účastníka na vypracování revizního znaleckého posudku nemá charakter nového a v systému koncentrace řízení či neúplné apelace tudíž zásadně nepřípustného důkazu, nýbrž toliko námitek směřujících proti správnosti vyhotoveného znaleckého posudku, které lze uplatnit i po koncentraci řízení a které se zřetelem k jejich povaze lze po koncentraci řízení též procesním způsobem osvědčit např. prostřednictvím posudku jiného znalce či odborného vyjádření sloužícího ke zpochybnění použitých znaleckých metod. Nejvyšší soud tedy dovodil i v poměrech právní úpravy občanského soudního řádu účinné od 31. 8. 2011, že zákaz novot v odvolacím řízení ovládaném zásadou neúplné apelace (srov. § 213 odst. 2 ve spojení s § 205a odst. 1 a § 211a o. s. ř.) nebrání odvolacímu soudu v provedení důkazu revizním znaleckým posudkem bez zřetele na to, zda bylo jeho provedení navrženo před soudem prvního stupně, a že námitky směřující proti správnosti vyhotoveného znaleckého posudku, které lze uplatnit i po koncentraci řízení, je možné se zřetelem k jejich povaze po koncentraci řízení osvědčit též prostřednictvím posudku jiného znalce.

39. Z výše uvedených důvodů Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. zrušil (včetně závislých výroků o nákladech řízení) a věc vrátil odvolacímu soud k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta první o. s. ř.).

40. Právní názor Nejvyššího soudu je pro odvolací soud závazný (§ 243g odst. 1 část věty první za středníkem, ve spojení s § 226 odst. 1 o. s. ř.).